יודישע ליטעראטור

י. ל. פּרץ.

מְשׂוּפּע

פּרייז 3 סענט.

HEBREW PUBLISHING COMPANY,
83-87 Canal St., New York.
1909.

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY
542

י. ל. פרץ.

משופע

HEBREW PUBLISHING COMPANY,
83-87 CANAL ST., NEW YORK.
1909.

מְשׁוּפָּע.

אָדער

אַמָארְגֶען אִין קֶעלֶער־שְׁטוּבּ.

קוים האָט דער אַלטער מנשה געענדיגט זיין חצות מיט אַ צולאָג פון עטליכע קאַפּיטל תהלים, איז שוין דער בלאַסער זומערדיגער פריה־מאָרגען געלעגען אין פענסטער׳ל פון קעלער־שטוב.

טרויעריג, מיט מיעדע אויגען, קוקט מנשה אויפ׳ן פריש־געבוירענעם טאָג. ער קנאַקט זיך אויס די דאַרע פינגער, פערמאַכט דאָס תהלים׳ל, פערלאָשט דאָס קליינע נאַפט־לאָמפּיל און שטעלט זיך ביים פענסטער. ער קוקט אַרויף צום שמאָלען פּאַס הימעל, וואָס בלייכט זיך הויך אַזוי איבער׳ן ענגען נאָסיל אוג, אין דער ראָם פון זילבערנע באָרד און פאות, אויפ׳ן גרינלעך איינגעשרומפענעם פנים, בעוויזט זיך אַ בלאַסער שיין פון אַ טרויעריגען שמייכעל.

— אָבגעגעבען — טראַכט ער — דאָס פקדון! אַ שאָנעם דאַנק, רבונו של עולם!

— און נאָטהיג — זיפצט ער — דאַרפסט דו מיך דאָ, רבונו של עולם! ווילסט נאָך אַ חצות, דאַרפסט נאָך אַ קאַפּיטל תהלים... האַ? עס פעהלט דיר!

ער דרעהט זיך איבער צו דער שטוב, און טראַכט, אז, לויט זיין שכל, וואָלט גלייבער געווען, אַז אין בעט, וואָס ער פערנעהמט, זאָלל שלאָפען זיין איי־ניקיל רבקה, וואָס וואַלגערט זיך אַרום אויף דער פּאָדלאָגע צווישען אַלט־וואַרג, מיט וועלכען חיים, דער זוהן זיינער, האַנדעלט.

אַז לויט זיין יושר, דען יושר פון אַ בשר־ודם, וואָלט בעססער געווען, דאָס גלאָז מילך, מיט וועלכען ער לעבט כמעט איבער אַ טאָג, זאָלל געניסען שרה, די שנור זיינע, וואָס לויפט גאַנצע טאָג אַרום אויפ'ן מאַרק אָהן אַ לאָפּיל וואַרימס...

יענקעלי'ן, דעם פרישען צולאָג צו דער משפחה, וואָלט אויך דערפון קיין רָעה נישט אַרויס געקוממען!

ברויכען ברויך ער וועניג, דער אַלטער; עס וואָלט זיי דאָך גרינגער געווען, ער זאָלל גאָר נישט דאַרפען..

חיים איז אָהן אַ מלבוש... חנה, דאָס עֶלטערע אייניקיל איז אַ קראַנקע... וועניג בלוט... דער דאָקטאָר זאָגט: „בלעדאַטשקע"... הייסט נעהמען אייזען־טראָפּ־פען, טרינקען טראָן... וויין אַ ביסל... מען זאַממעלט פאַר איהר אַ בעזונדער קני־פעל... חדשים לאַנג זאַממעלט מען און עס איז אַלץ וועניג. און די אָרימע חנה וואַקסט נישט; דער שכל אידרער וואַקסט אויך נישט... אַלץ שטאָקט.. זיבצעהן יאָהר — און פערשטעהט, ווי פון צוועלף!

— וואָס האָסט דו מיך אויף זיי געוואָרפען, רבונו של עולם?

ער האָרט זיך איין ווי שאַרף און אָבגעריסען חיים אָטהעמט אין שלאָף. ער זעהט ווי שרה'ס ביינינגע האַנד, וואָס האָט, קענטיג, ערשט געוויעגט דאָס קינד, העננט נאָך שלאַבעריג אַראָב פון בעט...

ער דערזעהט נאָך, אַז יענקעלע ריהרט זיך אין וויעגעל. „באַלד וועט ער שרייען און די מוטטער וועקען!" און מיט איילענדיגע נור קורצע שריט, לויפט ער צו צום אייניקיל און הייבט אָן שאָקלען דאָס וויעגעל.

— און אָפּשר, — טראַכט ער, זיך אויסדרעהענדיג צום פענסטער, ווילסט דו, רבונו של עולם, איך זאָלל נאָך אָט אין דעם יענקעלי'ן נחת דערלעבען? איך זאָלל מיט'ן נאָך ברכה זאָגען, עברי זאָלל איך איהן לערנען ... האַ?

ווי אַ רויטער אָפּעל בליהען יענקעלים בעקאַליך אין שלאָף. אַ זיססער שמייכעל בלאָנקעט זיך איהם אַרום די קליינע ליפליך... זיי ריהרען זיך אויף און אָב...
„דער פּרעססער, אין שלאָף וואָלט ער געזויגט!"

ער בעמערקט דערווייל, אַז רבקה וואַרפט זיך אויפ'ן געלעגער;
זי ליעגט אויף אַ זאַק־שטרוי, צוגעדעקט ביז דער ברוסט מיט אַ שוואַרץ

געשפרענקעלט לייליך. וואָס זי האָט צוקאָפּענס, זעהט מען נישט.

דאָס פיין־געררייטעלטע פנים, מיט'ן אַלבאַסטער־ווייסען, לאַנג־געטאָקטען האַלז, ריהרט זיך חנו'דיג אויף איין אונטערלאָג פון צופּלאָנטעטע, שרייענדיג־רויטע האָהר, וואָס פערדעקען דאָס גאַנצען צוקאָפּענס, אונ בעריהרען נאָך די פּאָדלאָגע מיט עקען, וואָס ציטערן ביי רבקה'ס יעדען אָבאָטהמען.

— מיינע, עליה השלום, אוים'ן אויג... טראַכט דער אַלטער — היים בלוט, חלומות... איהר צו לאַנגערע יאָהר!

— רבקה! — געהט ער צו אונ ריהרט זי ביי דער בלויסער האַנד, וואָס האָט זיך בעפרייט פון לייליך.

— וואָס — ווען? ווערט רבקה אויפגעשראָקען אונ אָפּענט ווייט אַ פּאָר גרויסע, בלאָהע אויגען.

— ש... ש... בערוהיגט ער זי מיט אַ שמייכעל,— איך בין עס... געה אין מיין בעט אַריין...

— אונ דו, זיידע? פראָגט זי מיט אַ ברייטען, געצוואונגענען געניץ.

— איך וועלל שוין נישט שלאָפען... עס שלאָפט זיך נישט אין מיינע יאָהרען... איך וועלל מאַכען טהיי... האָסט דאָך געהערט ביי נאַכט! זיי וועללען פריה אויפשטעהן... דער טאַטע האָט איין עסק אין שטאָדט, די מאַמע דאַרף איינקויפען פאַר די פיטסענהאָלצען אויף תנאים...

— וועלל איך מאַכען טהיי, זיידע.

— ניין, רבקה... דו געה אין מיין בעט אַריין... קאָנסט נאָך לאַנג שלאָפען... דו ווייסט היינט, האָט די מאַמע געזאָגט, נישט געהען אין פאַבריק, זי וועט דיך דאַרפען... שלאָף דיך טאַקי אויס...

— אַה! געניצט רבקה נאָך ברייטער.

זי האָט זיך שוין אַלץ דערמאַנט. דער פאָטער איז נעכטען אַהיים געקוממען מיט אַ פרייד, אַז גאָטט האָט איהם בעשערט אַ שפּאָר ביסל אַלט־וואַרג.

די מאַמע האָט אויך געברענגט אַ בשורה: ביי די פיטסענהאָלצס, וואו זי איז איינגעהערין, וועט שוין ענדליך זין תנאים, האָטש די כלה קריטט זיך נאָך; זי וועט האָבען פאַר'ס איהריגע אונ תנאים וועט זיין!...

קיין גרויסע הנאה האָט רבקה נישט דערפון. אויסשלאָפען טאַקי וועט זי זיך, אַרומגעהן אויפ'ן מאַרק מיט דער מוטטער איז בעססער ווי זיטצען אין פאַבריק, נור שפּעטער—דאָס נאָכטראָגען די קיישליך מיט אייער אונ היהנער, בפרט דאָס חאַפּען אין מיט'ן גאַסס איין ענטלאָפענע הוהן, איז נישט פון די גוטע זיעבען זאַכען!

נור, אַז מען מוז, מוז מען.

זי נעהמט צוזאַממען אַרום זיך דאָס לייליך אונ שפּרינגט איבער צום אַלטענס בעט.

פון שפרונג האָט דער אַלטער ווייטער הגאה, אויך „זיין אלטע אויס׳ן אויג"...

איידער דער אַלטער האָט פייער געמאַכט, איידער ער האָט צוגעשניצט אַ קיהנדיל אויף עטליכע דינע האָלצליך, אויסגעלעגט זי אונטער דער בלאָך, בעשיט מיט קליינע שטיקעליך קוילען, (טהייער קוילען, טראָכט ער דערביי), בעגאָסען מיט נאַפט, אונטערגעצונדען, און געשטעלט אויף דער פייערקע, איין אַלטען, פון ראָסט רויטליך געשפרענקעלטען, בלאָכענען ציינ׳ק, — האָט שוין שרה געהאַלטען יענקעלי׳ן ביי דער ברוסט און געווינשען זיך, זי זאָלל שוין דערלעבען צו האָ׳רען, ווי יענקעלע וועט מאַכען אַ ברכה איבער דער מילך...

די בלאַססע חנה האָט זיך אויך אויפגעהאַפט און אויפגעזעצט זיך אויפ׳ן בעט.

אונטער דער מוטטערס פלייצעם שפּיעלט זי זיך מיט׳ן קליינעם ברודער׳ל, מאַכט איהם: „קוקו".

איהר קליין קאָפּיל, די בלייכע באַקען מיט די פערחלומטע אויגען אין דער ראָם פון אַ מאַטע אַש־גראָהע, צוויי־פיעגע האָהר, בעווייזט זיך אַמאָל רעכטס, אַמאָל לינקס. די בעוועגונגען איהרע זענען דאָך צו לאַנגזאַם, דער שמייכעל אויפ׳ן פנים — צו בלאַס און דער בליק אין די אויגען — צו שטאַר, דער שפּיעל זאָלל קאָנען אָבּ־רייסען „יענקעלע פּראָפעסער", ווי מען האָט׳ן גערופען אין שטוב, באַלד אין דער פריה פון דער ברוסט.

ער איז שטאַרק פערטהוען, ער קוקט אויף דער שוועסטער, נור קיין צייט צו איהר, האָט ער נישט.

איין האָנדטיל האָט ער אונטער דער זייט, אויף וועלכער ער ליעגט אויף דער מוטטערס שויס, מיט׳ן צווייטען בייגט ער אָוועק די זוים פון דער מוטטערס אָפענעם העמד, עס זאָלל איהם נישט פאַללען אין פנים אַריין, און קוקט דערביי אויף דער שוועסטער געלאַססען און רוהיג, — זי וועט איהם נישט ענטלויפען...

חיים שטעהט שוין אין טלית און תפלין, און דאַוונט, שפּרייזענדיג אויף און אָב איבער דער שטוב.

אָפּט שטעלט ער זיך אָב, וואַרפט איין אויג צו שרה׳ן, קענטיג ער האָט מיט איהר עפּיס צו רעדען, נור ער וואַרפט אַ צווייטען בליק אויפ׳ן אַלטען און דאַוונט ווייטער, און שפּרייזט ווייטער איבער דער שטוב.

פאַר׳ן אַלטען האָט ער מורא.

„דער אַלטער מיינט, אַז עס זענען נאָך זיינע צייטען, די אַלטע, גוטע צייטען, ווען אַ יוד האָט צייט געהאַט צו דאַוונען, צו זאָגען וואָרט ביי וואָרט פון סדור

אורח־חיים״ ... היינט איז זיעבען כוהרים אויף איין פּאָר אַלטע פּלידערן!

ער האָט אפילו נאָכטען פֿערהאַנדעלט ... די קניה האָט ער בעדונגען פֿאַר 6 רובל אָהן אַ צעהנעריל, איבערגעלאָזט האָט ער זיעבען גולדען מיט צוועלף גראָשען אַ ד׳רויף... אַרויסגעהענדיג פֿון הויז, האָט ער געגעבען אַ זעקסער דעם סטרוז, ער זאָלל, ביז ער וועט קוממען זאָגען, קיין „האַנדעל״ אין הויף אַריין נישט לאָזען.

אונרוהיג איז ער דאָך! ווער ווייסט... איידער ער וועט קריגען אַ שותּף!

ער טרינקט שוין טהיי, האַלטענדיג דאָס גלאָז אויף דער פֿלאַכער האַנד אונ בלאָזענדיג פֿאַר יעדען זופּ, אונ ווייסט נאָך נישט וואָס צו טהון.

שווער צו קריגען אַ שותּף!

צו וועמען געהט מען? צום וואָכער? ער וועט איהם אָבשינדען די הויט; צום סקלאַדניק — די קעשענע וועט ער איהם אָבשניידען!

אונ אַז מען קריגט שוין אַ שותּף, מוז מען דאָך איהם אַוועק געבען האַלב פֿערדיענסט, חאָטש יענער האָט זיך נישט געדונגען!...

אַ מאָל, קריגט ער ביי שרה׳ן עטליכע גולדען, היינט ווי! נאָך נאָכטען האָט זי איהם געזאָגט, אַז עס וועט פֿעהלען צום איינקויפֿען!

אונ אֶפּשר וועט זי איהם פֿאָרט געטרויען פֿון חנה׳ס קניפּעל אויף אַ טאָג...

ער האָט דאָך מורא צו פּרוּווען... ער האָט נישט איינמאָל געפּרוּווט אונ הרטה געהאַט!

ער וואַרפֿט נאָך אַ מאָל אַ בליק אויף שרה׳ן אונ עס דאַכט זיך איהם, אַז עס איז פֿאָרט אַ שעת הכּשר!

זי האָט שוין יענקעלי׳ן צוריקגעלעגט. שטעהענדיג ביים וויעגעל, מהוט זי זיך אָן אונ שמייכעלט אַזוי גוט, אַזוי מחיה׳דיג גוט צום קינד, עס וועט אֶפּשר געהן!

— איך האָב ביינאַכט געדעכענט, שרה, — פּרוּווט ער זיך, — די קניה איז גאָר אַ גוטע! ד׳וועל, ברוך־השם, פֿערדיענען...

— הלואי, רבּונו של עולם, אָנטפֿערט שרה; זאָלל עס זיין אין יענקעלעס זכות! זייט ער איז געבוירען מאַכט זיך געשווינדער אַ מאָל אַ פֿערדיענסט!

— איך מיין, — ווענדט חיים אָב מיט אַ חנופה־שמייכעל — אַז עס איז אונזער חנה׳ס זכות; האָרסט דו, שרה, — ביים קויפֿען האָב איך מיר אַזוי געטראַכט; בלי נדר ובלי מסקנא, דאַרף מען פֿון פֿערדיענסט אַראָב נעהמען פֿאַר חנה׳ן חאָטש אַ דריטעל! זוג, ווי איך טראַכט אַזוי, ווערט די פּריצה ווייך ווי אַ פּוטער אונ לאָזט אַראָב איין צעהנעריל נאָכ׳ן צווייטען!

— איז אַ ודאי גוט, — שמייכעלט איהם שרה צו, אונ ווערט — דאַכט זיך איהם — יונגער אונ פֿרישער... „אַמאָליגע יאָהרען — פֿליהט איהם דורך

אַ געדראַנק — וואָס דען — ווען סאַמע גוטע צייטען..." ער האָט אָבער וועניג צייט צו'ן אַזא קלער...

— הכלל איז חנה אַ שותּפ'טע.

— מהיכי־תּיתא! אַזא יאָהר אויף מיר!

— יאָ אָבער, שטאַמעלט ער, אַז חנה זאָלל זיין אַ שותּפ'טע — טאַקי איך רעכען בפירוש אויף איהר מזל, — נור, אַז אַ שותּפ'טע...

— איז וואָס? פרעגט שרה מיט אויפגעשטעלטע אוידען אונ אויגען... זי איז איהם שוין עפּיס חושד; ער פיהרט שוין צו'ן עפּיס... ער וויל שוין עפּיס!

— איז וואָס — — מיין איך טאַקי, זי זאָלל זיין איין אמת'ע שותּפ'טע... זי זאָלל אַריינלעגען אין מסחר אַ חלק געלד.

— וואָס? וואָס זאָגסט דו? שרה גלויבט נישט איהרע אייגענע אויערען. אונ אַז ער אָנטפערט נישט, שפּרינגט זי איהם אַקעגען:

— גזלן, רוצח! — דאָס איז אַ טאַטע... דאָס איז אַ מאַנן! ער ווייסט, דאָס קינד איז אַזוי קראַנק... אַז איך האָב אַ נדר געטוהן נישט צו ספּעקולירען מיט איהר געלד... עס איז דאָך איהר שווער געלד! בלוטיג געלד... די קיישלעך טראָגט זי מיר נאָך... קריגט אַ מאָל פאַר'ן וועג... איך דערלעג איהר עפּיס...

שרה קאָנן זיך גאָר נישט בערוהיגען...

חיים וויל עפּיס אָנטפערן; דער אַלטער לאָזט נישט.

— שווייג שוין בעסער, חיים, שווייג — מאַכט ער — זעהסט דען נישט, אַז שרה'לע האָט רעכט... געה, זוך דיר אַ שותּף... רייס נישט איין די וועלט... לעב אונ לאָז לעבען.

חיים נעהמט שטילערהייט אין טאָרבע אַריין אַ שטיק ברויט מיט אַ ציבעלע אונ געהט אַרויס. עס באַגלייט איהן דעם אַלטענס שפּרוך:

— האָסט געזעהען ווי פייגעלעך קלויבען בראָקען אויפ'ן הויף? אַ גרויסען בראָקען נעהמען צוויי...

נישט פיעל רוהיגער שלאָפט רבקה אין אַלטענס בעט. אינ'ם יונגען קאָפּף וואַלגערט זיך אַרום אַ געדאַנק, וואָס לאָזט נישט פעסטער איינשלאָפען... אַ „בענגעניש" האָט זי געהאַט!

איינמאָל פאַרנאַכט, אַהיים געהענדיג פון פאַבריק, האָט זיך איהר אויפ'ן טרעטואַר אַ יונגער מאַנן בעגעגענט. זי געהט גלייך, מיינט, ער וועט אָבטרעטען, ער טהוט עס אָבער נישט, אונ קוקט איהר נאָך גלייך אין פּנים אַריין מיט אַ פּאָאר לוסטיג לאַכענדיגע גראָהע אויגען, אַז זי איז רויט געוואָרען. זי האָט זיך גענומען אין אַ זייט אונ געלאָזט זיך אַהיים מיט געשווינדערע טריט. געהמענדיג זיך אין

אַ זייטען־גאַס, האָט זי זיך דאָך נישט געדנווילינ, אומגעדרעהט, אונ דערזעהן, אַז ער שטעהט נאָך; ער שטעהט אויפ'ן זעלבען אָרט אונ קוקט איהר נאָך מיט'ן איינ־נעם שמייכעל, מיט די צוויי שורות ווייסע צעהן.

„זי וועט עס חנה'ן דערצעהלען", טראַכט זי אונ האָט עס דאָך נישט געטהון.

„וואָס וועט זי, די אָרימע, קראַנקע חנה, פערשטעהן ?"

עטליכע טאָג שפּעטער איז ער איהר ווייטער אַקעגען געקומען. דאָס האַרץ היבט איהר אָן געשווינד צו קלאַפּען, זי שעמט זיך אויפצוהייבען די אויגען, געהט געשווינד פאַרביי, נור אַזוי אומגעלימפּערט, אַז זי איז שיער נישט געפאַללען אויפ'ן גלאַטען טרעטואַר.

אין גאַנג דאַכט זיך איהר, אַז זי פיהלט, ווי זיין העלער, לוסטיגער שמייכעל, גליטשט זיך איהר הינטען אויפ'ן בלויזען האַלז.

אונ דאָס שרעקט זי; עס דאַכט זיך איהר, אַז אַללע אין גאַסס קאָננען עס זעהען! אונ ענטלויפט נאָך געשווינדער.

איין מאָל איז ער איהר ווי פון אונטער דער ערד אַרויסגעוואַקסען.

זי האָט אויסגעשריגען: אַח! אונ ער שטעהט איהר אַקעגען, אונ פערשטעלט איהר דען וועג.

— דאַכט זיך, — מאַכט ער, — איך האָב דאָס גליק זי צו קעננען, פריילין!

„פריילין" האָט ער געזאָגט!

דאָך ווערט זי באָז, מיידט איהן אונגעדולדיג אונ נאָך האַלב דערשראָקען אויס; אונ דאָך, מוז זי זיך זאָגען, אַז אַ שטימע האָט ער זעהר איין אַנגענעהמע, „אַ גאָלדענע שטיממע", זאָגט איהר אונטער דאָס האַרץ...

פון דעמאָלט אָן טרעפען זיי זיך כמעט יעדען אָבענד; זי רעדט נישט צו'ן איהם, שווייגט, נור ענטלויפען ענטלויפט זי שוין נישט...

אונ ער פיהרט זי יעדען אבענד אָב פון פאַבריק.

זיי געהען צוזאַממען אונ שווייגען.

אָפט האַלט זי זיך נישט איין, אונ וואַרפט אויף איהם אַ בליק פון דער זייט...

„די וואָנסאַליך זיינע..."

אונ דערויף אָנטפערט ער מיט נאָך אַ ליכטיגערן שמייכעל...

מאָדנע אויגען האָט ער... טהייל מאָל, דאַכט זיך, פליהען פון זיי גאָלדענע שטראַהלען!

דערווייל איז מען דערפון געוואָהר געוואָרען אין פאַבריק; חבר'טאָרען האָבען בעמערקט, אונ געמאַכט דערפון אַ גערעד.

מען לאַכט פון איהר, מען וויצעלט אויף איהר חשבון.

יונגהייט — נאַרהיים, — זאָגט מען, — היינט ענטלויפט זי, מאָרגען וועט זי נאָכיאָגען..

„נישט דערלעבען וועללען זיי עס!" טראַכט רבקה.

— זי וועט אַרויסשטעקען די צונג — ווי אַ שעפּס צו זאַלץ... וואו נעהמט מען עס...

רבקה פֿערבייסט די ליפּען און שווייגט.

— און אַ שאָנער יונג, — זאָגט מען, — אַ גאָלדענער יונג! האָהר, אויגען, אַ נאָז — ווי אָבגעטאָקט. פֿון וועסטען־טאַש שלעפּט זיך נאָך אַ גאָלדענע קייט מיט אָפּשר צעהן גאָלדענע ברעלאָקען!

רבקה פֿיהלט זיך אַ ביסעל שטאָלץ.

— אָפּשר טאָמבאַק, איז איינע מסופק.

— חלילה! טראַכט רבקה... אַנדערע זאָגען אויך:

— נעה שוין געה... מען זעהט, — אַ גביריש קינד!

וואונדערט מען זיך נאָך מעהר:

— ווילסט נאָך נישט שפּיעלען קיין ליעבע, — נאָך צייט! נור שׂכל האָב, רעד אַ גוט וואָרט, נעהם קליינע מתנות, חאַפּ איין אָנבייסען... צוקערקעס... בילעטען אין טעאַטער אַריין.

עמיץ לאַכט העל אויף:

— אַ ודאי! נעהמען ווי אַ בייז פֿערד... נור נעגאַרען זיך לאָזען, ניט! אַ מכה זיי!

עס לאָזט זיך ענדליך הערען די אָלטעסטע מיט'ן לאַנגען, ביינינגען פּנים, פֿער־שפּיצטער גאָבּע און זויטיגע, גרינליכע בליקען.

— טע, טע, טע, — מאַכט זי, — אַ קלייניקייט, וואָס דאָס האָט צו פֿערנאַרען! חופּה שטאַנגען וואַרטען, הבדלות שוין גרייט. נדן — ווי הייסט? אַ שלל! שדכנים רייבען אָב די שוועל, חתנים רייסען די טיהרען! נור נישט געגאַרען...

רבקה פֿערבייסט שאַרפֿער די ליפּען, בויגט טיעפֿער דען ברענענדיגען קאָפּ איבער דער אַרבייט און צוויי הייסע טרעהרען פֿאַלען איהר אויף די האַנד, וואָס זענען בעשעפֿטיגט ביי דער מאַשין.

און דאָס לאָזט זי נישט שלאָפֿען!

ניין! זי וועט גאָר נישט, גאָר נישט נעהמען!

קיין בילעט אין טעאַטער אַריין, אַ ודאי נישט!

איינמאָל האָט מען זי פֿערהאַלטען שפּעט ביי נאַכט אין פֿאַבריק; נעטהיגע אַרבייט געווען... איז די מאַמע געקוממען צו לויפֿען אָהן אָטהעם, אָהן אַ נשמה... און די מוטמער האָט זי דערזעהען, האָבען איהר די אויגען אָנגעהויבען פֿינטלען, דערנאָך שפּריצען ווי אַ פֿאָנטאַן... הינטען, אין פֿאַבריק־הויז, ביי די טרעפּ, איז ערשט געשטאַנען דער אַלטער זיידע און געקנאַקט די פֿינגער...

— געלויבט איז גאָט, — האָט ער געמורמעלט — געלויבט איז גאָט!

„ניין, זי וועט עס נישט טהון!“

שרה ווילל שוין אויך געהן אין גאַס אַריין. זי שטעלט שוין דעם אַלטען א גלאָז מילך ביים טישיל, רוקט איהם צו יענקעלען מיט'ן וויעגעל, און האָט נאָך צו פערזאָרגען עטליכע קליינינקייטען אין בעל־בתי'שקייט...

דערביי האָט זי דאָך צייט צו קלאָגען זיך פאַר'ן אַלטען אויף די היינטיגע וועלט.

— איהר האָט דאָך געהערט, שווער! תנאים דאַרף זיין... דער לעצטער טערמין... טעלעגראַפירט, מען הייסט שוין איינקויפען... און זי, די כלה'שי, מאַכט א סקאַנדאַל! זי וויל נישט! זי וויל נישט קיין חתן פון פראָווינץ... זי האָט א וואַרשאַווער, זאָגט זי! אַ וואַרשאַווער־דייטשעל האָט זי!

חנה, וואָס איז ביז אַהער געלעגען מיט אָפענע אויגען צום סופיט, און גע־קוקט ווי די פליגען רייסען זיך אָב איינע נאָך דער אַנדערער און צופליהען זיך אין שטוב, דערהערט וואָס די מוטער דערצאָהלט, זעצט זיך פלוצים אויף, איהרע גע־וואָהנליך מאַטע אויגען בעקוממען אַ גלאַנץ... זי האָרט, זעהט אויס, און אינטערע־סירט זיך... זי שפּיצט נאָך אויף די אויערען און אָפענט דאָס מויל, ווי צום איינ־שלינגען דער מוטערס וואָרטער.

די מוטער איז דערוויל זיכער, אַז דאָס פערדיענסט וועט זיין! — „תנאים וועלען, אם ירצה השם, זיין! דער אַלטער פּימסענהאָלץ וועט זיך זיין שטאָרטיל בע־שטעהן... די „צוגאָסענע פּימסענהאָלצען" שווייגט אויך נישט... „איי, האָט זי נאָגעלעך!"

— קודם כל, — האָט מיר די קאָכין פון דאָרט דערצאָהלט, — האָט מען געמאַכט אַ רעוויזיע, געפונען בריעף פון עפּיס אַ דייטשעל, אַ ימח־שמו'ניק און מען האָט זיי פערברענט! דערנאָך ערשט האָט זי געלייזט, אָבער שאָן געלייזט... ביי די האָהר האָט מען זי אַרומגעשלעפּט.

חנה פיהלט אלץ, די אויגען ווערען איהר פייכט, דאָס פּנים — געררייטעלט און פערצערהרט פאַר רחמנות.

זי פאַלט צוריק אויפ'ן קוישען מיט אַ געוויין.

שרה דערשרעקט זיך, דער אַלטער לויפט אויך צו.

— וואָס איז חנה'לע, וואָס איז דיר געשעהן?

— א שאָד מאַמע, אַ רחמנות...

— אויף וועמען, טאָכטער? אויף וועמען? וואונדערט זיך שרה, פערגעסענ־דיג אין אַלעם.

— אויף דער כּ־כּ־כלה... זי איז אַזא — אַזא גוטע... אַזא האַרציגע... גיט מיר שטאַנדיג געלד... דאָס געלד, וואָס איך גיב דיר... זי גלעט מיך... זי קושט מיך א מאָל... זי וויל... זי וויל מיך אפילו לערנען שרייבען.

— נאָך דאָס פעהלט מיר! — מאַכט שרה נישט גערן — צו מיינע שונאים'ס

קאָפּ, צו זייער האַנד און פּיס! זי וויל דיר אויך דעם קאָפּ פּערדרעהען... זאָלסט אויך נישט פּאָלגען אַ מאַמען.

חנה אַנפּערט אין מיטען געוויין:

— ניין, מאַמעשי, ניין! האָב נור קיין מורא נישט! איך וועלל דיך שטאַנדיג פּאָלגען! וואָס פּאַר אַ חתן דו וועסט מיר נישט געבען!

עס האָרט זיך פּלוצים אַ קלינגענדיג געלאַכטער.

דאָס לאַכט רבקה פּון דער שוועסטערס נאַרישקייט.

— מרשעת, — שרייט שרה, — דאָס קינד איז קראַנק, מסוכן־קראַנק און זי לאַכט... לאַכען זאָלסט דו, וועלל איך דיר זאָגען ווי.

— שילט נישט, שרה, — בערוהיגט זי דער אַלטער, — זי איז דאָך אויך אַ קינד.

שרה געהט אַוועק פּערדראָסען, און וואַרפּט אַרויסגעהענדיג פּון שטוב צו רבקה׳ן אַ בעפּעהל: שטעה אויף, פּראַנצימערקע... גיב חנה׳ן טהיי, קעהר אויס די שטוב...

דער אַלטער מנשה, האָט אויסגעטרונקען זיין מילך און האָט זיך געזעצט צום פּענסטעריל.

דורכ'ן פּענסטערל פּון סוטערינע זעהט מען נור די שמאָלע לאַנגע שאַטען, וואָס די פּיס פּון די דורכגעהער, וואַרפען אויף די קליינע שויבען.

וואָס גראָסער עס ווערט דער טאָג, רעש׳ער טוישען זיך די שאַטען; טרויעריגער ווערט דער אַלטער. מענשען איילען זיך, לויפען, האַנדלען און וואַנדלען; ער איינער (אַזוי דאַכט זיך איהם) טויג שוין צו גאָר נישט.

ער נעהמט זיך צום תּהלים׳ל מיט עברי־טייטש.

מיט אַ ציטטעריג קול זאָגט ער אַ פּסוק לשון קודש, אַ פּסוק יודיש, און בעוועגט מיט אַ ציטעריגען פּוס יענקעלעס וויגעלע.

רבקה זיצט שוין האַלב אָנגעטהון ביי חנה׳ן אויפ׳ן בעט, ביידע טרינקען טהיי. נעבען רבקה׳ן, וואָס שפּריצט מיט פּריש לעבען, זעהט חנה נאָך קראַנקליכער, נאָך בלאַססער און קלענער אויס, נאָך קינדישער.

זיי האַלטען אין מיטען אַ פּערטרויטען שמועס.

— איך וועלל נישט אויסזאָגען, חנה, דערצאָהל!

— שוואָר דיך!

— איך שוואָר...

— ביי וואָס?

— ביי וואָס דו ווילסט.

חנה קנייצט איין דען שטערן און קלערט אויס

— ביי יענקעלעס געזונד!

— ביי יענקעלעס געזונד! חזר׳ט איבער רבקה.

— אַז וואָס!

— אַז דאָס!... אַז איך וועל נישט אויסזאָגען, וואָס דו וועסט מיר דערצאָהלען...

חנה פֿערטראַכט זיך.

— זיצענדיג — זאָגט זי — קאָן איך נישט... איך וועלל בעססער ליגען און קוקען אויפ׳ן סופֿיט; אַזוי פֿערגעס איך אַלץ און פלאָנטע מיך... אַז איך ליג און קוק אַרויף, זעה איך אַלץ פֿאַר מיר... שטעלט זיך מיר אַלץ אַקעגען...

— נו, לעג ריך, חנה...

— דו אויך! לעג צו צו מיר דאָס אויער, עס איז אַ שרעקליכער סוד! איך וויל נישט, דער זיידע זאָלל האָרען!

און חנה קנייטש נאָך שטאַרקער איין דען שטערן. זי אָטהעמט שווער, ווי פֿון אונטער אַ שווערער לאַסט. זי פֿאַלט צוריק אויפֿ׳ן קישען.

שטאַרק פֿעראינטערעסירט שטעלט רבקה געשווינד אַוועק די גלעזער און לעגט זיך צו.

דער אַלטער האַקט איבער זיין תהלים, וואַרפֿט אַ בליק צום בעט און פֿראָגט:

— נישט גלייכער אויסצורוימען, רבקה?

— באַלד, באַלד זיידישי, — אָנטפֿערט רבקה, — חנה וויל מיר עפּיס דערצאָהלען.

דער אַלטער בעוועגט דען קאָפּ מיט אַ טרויעריגען שמייכעל און הייבט אָן ווייטער זינגען זיין תהלים מיט׳ן עברי-טייטש.

און חנה דערצאָהלט מיט איין געקנייצטען שטערן און ווייט געעפֿענטע, כמעט שטאַרע אויגען, פֿאַר וועלכע רבקה שרעקט זיך אַ ביסל. עס דאַכט איהר, אַז חנה דערצאָהלט נישט פֿון זכרון, נור זעהט עפּיס פֿאַר זיך און זאָגט, וואָס זי זעהט. און איהר שטיממע איז אַזוי טיעף, און דער אָטהעם פֿיהלט זיך איהר אַזוי הייס...

חנה דערצאָהלט:

... די קאָכין איז ערגיץ אַרויסגעגאַנגען... איך בלייב איינע אַלליין אין קיך... אויף דער מאַמען וואַרט איך; זי דאַרף נאָך מיר קוממען.

— רבקה, שלאָגט זי זיך פלוצים איבער — ווענן האָבען מיר געגעססען הירזש מיט האָניג?

— נאָכטען! אָנטפֿערט רבקה מיט איין אונהיימליכער שטיממע.

— איז עס טאַקי געוועזען נאָכטען... יאָ נאָכטען... זיטץ איך אַזוי און זופּ טהיי. די קאָכין גיט מיר שטענדיג טהיי... ווענן איך קום, גיט זי מיר טהיי... און דאָרט איז אַ מחיה טהיי צו טרינקען... מיט אַ זילבערן לעפֿעלע, עס גלאַנצט...

פון טהיי ווערט אזוי ווארם אין אַללע אֵברים... אונ צוקקער — הארסט — אריינגעלעגט.

איך וויל טרינקען צוגעביססען, די רעשט אַהיים נעהמען; לאָזט זי נישט, די קאָבין. זי זאָגט: צוקקער איז פאַר דיר געזונד, זאָגט זי... אונ קוקט, איך זאָלל אריינלעגען אַללע דריי שטיקער!

א פונט צוקקער קריעגט זי, דארט די קאָבין; יעדע וואָך א פונט צוקקער! א חוץ וואָס זי נעהמט זיך אַלליין.

די מאַמע זאָגט... זי נעהמט פון דער זילבערנער פושקע, וואָס שטעהט אין ערשטער שטוב... אָפען שטעהט זי; איך האָב אַלליין געזעהען! נור איך וועלל נישט נעהמען...

אויף דער פושקע איז דאָ א הירש. די פימסענהאָלץ האָט מיר אַלליין געזאָגט, אז עס איז א הירש; מיט אַזוינע גרויסע, געדרעהטע האָרנער... איין אמת'ער הירש.

— הכלל, דו זיצסט אין קיך? מינטערט זי רבקה.

יאָ, זיטץ איך אויפ'ן בעט... אויפ'ן שאָנעם בעט... אוי, האָט עס די קאָבין א בעט! דריי גרויסע קישען, ווייסע ציכליך, ווי שניי... געשטיקטע לאַנגעטען, עס קוקט אַרוים רויט... גרויסע פערלמוטערנע קנאָפ, ווי פערציגער גרוים! א געשטעפטע אַטלעסענע קאָלדרע, אין מיט'ן — א גרוים ראָד ווי א ברונען! ארום אונ אַרום גרויסע אָדלער מיט פליגעל... פון אויבען נאָך א גרינע, זיידענע קאפע... א גאַנצע פריצה'טע איז זי, די קאָבין; נור א גוטע. בעט מיך זיטצען אויפ'ן בעט, צופיסענס... שארט אַוועק די קאפע מיט דער קאָלדרע... זי האָט מיך ליעב, זאָגט זי, אונ — ווייסט דו פאַר וואָס, רבקה?

— פאַר וואָס?

— זי האָט אויך, — זאָגט זי, — געהאַט אַזא מֵידיל ווי איך... נישט חנה האָט זי געהייסען, נור אין מיינע יאָהרען... געשטאָרבען איז זי... האָט זי מיך ליעב... זאָגט זי...

— וואָס האָסט דו א ציטטער געטהון, רבקה?

— עט, גאָר נישט... דערצאָהל ווייטער, חנה...

— איך זיץ אונ זופ טהיי... אונ זי קומט אריין...

— ווער?...

— די געשלאָגענע כלה...

— וואָס? די געשלאָגענע —

— האָסט נישט געהערט? — די מאַמע האָט דאָך דערצאָהלט! יאָ, יאָ, מען שלאָגט זי, ווייל זי וויל נישט דעם חתן —

— אהא! — נו הכלל — זי קומט אַריין?

— זי קומט אריין — אַ בלאַסע... רויטע אויגען — האָרסט, רבקה, אין שטוב טראָגט זי אַ בלאָה־זיידען קלייד, אַ שפּאָגעל נייעס, מיט רויטע פּינטעליך — הונטען שלעפּפערן זיך נאָך צוויי לאַנגע, ברייטע, אַטלעסענע, אויך רויטע, שאַרפען, אונטען בענייט מיט שוואַרץ־זיידענע פראָנז — און ברילאַנטענע אויערינגליך, — פערקאָמט איז זי גאָר אויסטערליש — הויך איבערן קאָפּף אַ קראָנציל — אין מיטען קראָנציל — אַ טויב מיט צוויי אויסגעשפּרייטע פליגעל, — פערשטעהסט? פון די האָהר אויסגעלעגט! די בייהאָהר פערנוממען הינטען מיט אַ גאָלדענער קלאַמרע; פון פאָרענט — אַ גאָלדענע שפּילקע, אפשר צוויי! ביים פּאַסיק ווייטער אַ גאָלדענע קלאַמרע — אַ פערבלענדעניש! וואו זי גיט זיך נישט אַ ריהר, גיך ווי אַ בליץ!

חנה שטאָקט.

— און שוין?

— וואַרט — עס איז אַ גרויסער סוד, רבקה! און זי גיט צו מיט שרעק: גאָט וועט שטראָפען, אז דו וועסט, חלילה, אויסזאָגען!

רבקה פערזיכערט, אז זי וועט נישט אויסזאָגען.

חנה לעגט רבקה'ן אונטער די האַנד, דריקט איהר קאָפּף נאָהנטער צו זיך און דערצאָהלט ווייטער מיט נאָך אַ שטילערער, נאָך אַ טיעפערער שטימע.

— זי דערזעהט מיך און פאַלט צו מיר צו מיט אַ געוויין. —

— וואָס האָט זי פון דיר געוואָלט?

— אַ טובה האָט זי געוואָלט פון מיר!

— אַ טובה? זי פון דיר אַ טובה?

— שטעקט מיר אין דער האַנד אַריין אַ האַלבען רובל — דען האַלבען רובל, וואָס איך האָב נאָכטען אָבגעגעבען דער מאַמען — און נאָך עפּיס...

— וואָס נאָך? חנה'שי!

„חנה'שי" אין רבקה'ס מויל, איז אַ זיכערער שליסעל צו עפענען חנה'ס האַרץ.

— אַ בריעף — אַ בריעף, זאָלל איך איהר אָבגעבען — בסוד סודות.

— און דו האָסט גענוממען?

— וואַרט — זי לערנט מיך אויס אויסענווענדיג די אַדרעס; איך קען דאָך נישט לעזען! הערמאַן... דען צווייטען נאָמען האָב איך שוין פערגעססען — די גאַסס אויך — נור, דאַכט זיך, נומער 40 —

— האָסט גענוממען און אָבגעגעבען? פראָגט רבקה מיט אַ פערבאָרגענע שרעק.

— נישט אַזוי געשווינד, ענפערט חנה נאַיוו — איך האָב פריהער געבלאָנדזעט.

נישט דאָס אָבער אינטערעסירט רבקה'ן.

— עס איז אַ בחור? פראָגט זי שאַרף.

— ווייס איך? מן הסתם —

— וואָהנט אַלליין? —

— דאַכט זיך — יאָ; ער אַלליין האָט מיר געעפֿענט. איך האָב נור אַ דריק געטהון דאָס ווייסע קנעפּיל — זי האָט מיך עס אויסגעלרענט. —

— ער האָט צוגענוממען דען בריעף? —

— צוגענוממען.

— געגעבען תשובה?

— תשובה האָט ער נישט געגעבען — ער וועט שרייבען אויף דער פּאָסט, זאָגט ער. נור ער האָט זיך זעהר דערפֿרעהט מיט'ן בריעף. ער האָט פֿאַר גרויס פֿרייד מיך אַריינגענוממען אין שטוב, געזעצט אויף אַ באַנקיל...

— נאָך וואָס?

— פֿאַר גרויס שמחה! ער האָט מיר אפילו געגלעט די האָהר — אַזוי ווי די מאַמע טהוט אַ מאָל — אַ יום־טוב צי שבת, ווענן זי האָט צייט...

דערנאָך האָט ער געלאַכט אונ האָט מיך אפילו געקושט... אין מויל אריין, גלייך אין מויל אריין... דערנאָך די אויגען.... שאָנע אויגען, זאָגט ער, האָב איך...

רבקה בלייבט ליגען ווי פֿערשטאַרט...

חנה פֿערטראַכט זיך אַ ביסל, דערנאָך ענדיגט זי:

— נור שפּעטער, אַז ער האָט געוואָלט מיר אָפּנען דען בוזעם, אונ אַריינשטעקען די האַנד, האָב איך מיך פֿערשעמט־אונ בין ענטלאָפֿען... ער האָט פֿערגעססען צו פֿערמאַכען די טהיר...

— געלויבט איז גאָטט, געלויבט איז גאָטט... שעפּצעט רבקה מיט אַ פֿערשטיקט געוויין...

— וואָס זאָגסט דו? רבקה...

— גאָר נישט, חנה...

— זאָג נור, רבקה. נאָך וואָס האָט ער פֿון מיר געוואָלט?... קען...

— שוויג! שלאָגט איהר רבקה איבער מיט שרעק.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

צום גליק האָט נישט דער אַלטער. ער איז פֿערטיעפֿט אין זיין תהלים. ער זאָגט אַ פּסוק אונ פֿערטייטשט באַלד:

„זיי האָבען קיין וואָהר וואָרט אין מויל... אינערוועניג, אין האַרץ הייסט עס, האָבען זיי אַ בראָד... זייער האַלז איז איין אָפֿען קבר... אַ גרוב, הייסט

עס, איינצושלינגען... און אַ גלאַטיגע צונג האָבען זיי..."

רבקה הערט זיך אַיין מיט אַ בלאַס פנים און פערביסענע צעהן...

חנה קוקט זיא אָן דערשראָקען...

אידישע ליטעראטור.

אונטער דיזען נאמען זיינען ביי אונז יעצט ערשיענען די פאלגענדע אויסגעוועהלטע ווערקע פון די בעסטע אידישע ליטעראטען און פאעטען.

אברהם אבינו'ס לעבענס־בעשרייבונג, א. ראזענבערג,	3
אויפגעקומענער גביר, שלום־עליכם,	3
או מען זאגט משוגע, גלויב, י. ל. פרץ,	3
אידען אין פרס ומדי, א. טאנענבוים,	3
איזאבעלא'ס נשמה, ל. ראבינאוויץ	5
אייזיק'ל שוחט, י. ל. פרץ,	3
אינדיען (דאס לאנד), י. דינעזאהן,	5
אין שטראם פון רעוואלוציאן, מ. דאנציס,	5
דער אלטער און דער נייער דור (דור הולך ודור בא), א. גאלדפאדען,	15
ארץ־ישראל פושקע, מ. ספעקטאר,	3
באַרדיטשעווער טהעאטער, שלום־עליכם,	5
באַרדיטשעווער פראמענאד און האטעלען, שלום־עליכם,	5
באשערט אנ'אונגליק, שלום־עליכם,	3
בבל (דאס לאנד), י. דינעזאהן,	5
ביי'ם דאקטאר, שלום־עליכם,	3
בלינדער בעטלער, א. באראש,	3
בן יחיד, ב. גארין,	3
בשעת מגפה, י. ל. פרץ,	3
גאלדעלע, מ. ספעקטאר,	3
גימעלע'ס יום־כפור, י. דינעזאהן,	3
גימנאזיע, שלום־עליכם.	3
געלד און לעבען, ד. עדעלשטאט,	3
דור הפלגה, א. גאלדפאדען,	5
היינריך היינע, ג. מ. באבאד,	3
הכנסת כלה, י. ל. פרץ,	3
א ווינרישנער בילעט, שלום־עליכם,	3
ווילדע מענשען אין אויסטראליען, א. קאטיק,	3
וועגס־לייט, בילדער פון מ. ספעקטאר,	5
וזערא, ד. עדעלשטאט,	3
זעלדע געהט אין טהעאטער, ב. גארין,	3
חינא (דאס לאנד), י. דינעזאהן,	5
דער חלום, י. ל. פרץ,	3
חסידישע מעשה'לעך, י. ל. פרץ,	10
דאס טעפעל, שלום־עליכם,	3
יאנקעל פעססימיסט, י. ל. פרץ,	3
ירחמ־אל'קע,	3
א כעס פון א יודענע, י. ל. פרץ,	3
ל"ג בעומר, שלום־עליכם,	3
ליטעראַרישע בריעף, ג. זעליקאוויץ,	5
דער לץ, י. ל. פרץ,	10
מאן און ווייב, מ. ספעקטאר,	3
דער מאהלער, ד. עדעלשטאט,	3
מענדעל בריינעס, י. ל. פרץ,	3
מעשה'לעך און חלומות, י. ל. פרץ,	3
מעשה'לעך פון דול־הויז, י. ל. פרץ,	15
משוגע, י. ל. פרץ,	3
משוגענער בטלן, י. ל. פרץ,	3
משוגענער פילאזאף, א. גאלדפאדען,	15
די מוסרים, ב. גארין,	3
דער משולח, י. ל. פרץ,	3
ניט קיין גלייכע פאאר. בן אביגדור,	3
נייער ראבינער, ש. פרוג,	3
נעבאך, ב. גארין,	3
נעילה, י. ל פרץ,	3
די נשמה, י. ל. פרץ,	3
עגיפטען (דאס לאנד), י. דינעזאהן,	15
ערקעלטונג און קאטאר, א. טאנענבוים,	3
אנ'עצה, שלום־עליכם,	3
פאעזיע, י. ל. פרץ,	5
דאס פינטעלע יוד, א. גאלדפאדען,	5
א פעקעל בריעף, י. ל. פרץ,	5
פערעלע, שלום־עליכם,	3
פרעה'ס יורשים, י. ל. פרץ,	3
פונ'ם פריזיוו, שלום־עליכם,	3
פישעל דער מלמד, שלום־עליכם,	5
א פערשטערטער שבת, י. ל. פרץ,	3
דער פעטער שכנא מיט דער מוהמע יאחנע, י. ל. פרץ,	3
דער פעטער פיני מיט דער מוהמע רייזע, שלום עליכם,	3
פריינקעל'ס שריפטען,	5
צו וואס טויג טהעאטער, ב. פיינענבוים,	3
צוויי קברים, ש. ראבינאוויץ,	3
צוויי פעסלאך וויין, מ. ספעקטאר,	3
דער קאר קאנדוקטאר, ד. עדעלשטאט,	3
קליינע מעשה'לעך, י. ל. פרץ,	3
די רומענישע אידען אין אמעריקא, ד. מ. הערמאלין,	3
רייזע בילדער, י. ל. פרץ,	10
דאס שטריימעל י. ל. פרץ.	3
שלום־פייוווישקע, מ. ספעקטאר,	3
שמשן שלמה מיט זיינע פערד, י. דינעזאהן,	3
שמעריל'ס שמחה, מ. ספעקטאר,	3
שרה פעסי, מ. ספעקטאר,	3
שרה'לע, מ. ספעקטאר,	3

צו בעקומען ביי אלע בוכהענדלער ווי אויך ביי די פערלעגער:

היברו פאבלישינג קאמפאני,

87־85־89 קאנאל סטריט, נויארק.